

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IV.

WARSZAWA, DNIA 28 LUTEGO 1927 R.

Nr. 4.

TREŚĆ:

Ruch służbowy	str. 37	Zbyteczne zwracanie skrzynek i worków, otrzymanych z za- str.	
Zawiadomienie klientów o załatwieniu ich zleceń komiso- wych	" 37	siłkami pieniężnymi	" 38
Zaniechanie nadsyłania przy wnioskach kredytowych zby- tecznych załączników oraz wykazu zagranicznych wie- rzycieli firm akredytowanych	" 37	Obowiązek zawiadomiania o księgowaniu na rachunku sum przechodnich	" 39
Oplata stemplowa od weksli zagranicznych	" 38	Uchybienia w przestrzeganiu przepisów kasowych	" 39
Orientacyjne ilości waluty eksportowej za wywożone drzewo	" 38	Rejestracja walorów rosyjskich	" 39
Uzupełnienie wykazu banków dewizowych	" 38	Przywileje akcji Banku Polskiego w dziedzinie podatków	" 40
		Ubezpieczenie kredytu eksportowego w Niemczech	" 40
		Obroty na giełdzie pieniężnej w Warszawie	" 44

Ruch służbowy.

Zwolnienie ze służby.

Halina Niklewska z Centralnej Księgowości, Franciszek Szymański z Oddziału Głównego w Warszawie, Władysława Kaczor z Oddziału w Grudziądzu i Marja Piotrowska z Oddziału w Katowicach.

Zmarli.

Emil Kucharski, emeryt ze Stanisławowa.

Zawiadomianie klientów o załatwieniu ich zleceń komisowych.

(Dział IX Spisu Okólników).

O załatwieniu komisowego kupna lub sprzedaży papierów wartościowych obowiązane są Oddziały zawiadamiać zleceniodawcę najpóźniej dnia następnego po przeprowadzeniu danej operacji, względnie po otrzymaniu odnośnego zawiadomienia z Wydziału Papierów Wartościowych Oddziału Głównego, przesyłając dokładny obrachunek. O ile natomiast transakcja przekracza sumę 25.000 złotych, musi być klient zawiadomiony natychmiast po załatwieniu lub po otrzymaniu przez Oddział listu z rzeczowego Wydziału. W tym celu należy zwracać uwagę, ażeby zleceniodawcy podawali w odnośnych blankietach (form. Nr. 272 lub 273) swoje dokładne adresy.

Zaniechanie nadsyłania przy wnioskach kredytowych zbytecznych załączników oraz wykazu zagranicznych wierzycieli firm akredytowanych.

(Dział IV Spisu Okólników).

Okólnikiem Nr. 28 z 15 czerwca 1926 r. (ust. 4) polecono Oddziałom przysyłać Wydziałowi Kredytowemu raz do roku wykaz zagranicznych wierzycieli firm akredytowanych. Ponieważ obecnie zmieniły się zupełnie warunki, które spowodowały wydanie takiego zarządzenia, dalsze przeto nadsyłanie wspomnianego wykazu okazuje się niepotrzebne i winno być zaniechane.

Nie należy również nadsyłać przy wnioskach kredytowych załączników, nieprzewidzianych w Instrukcji Służbowej Część IV, a zatem zbytecznych, jak np.: sytuacyjnych planów fabryk, wyciągów z ksiąg hipotecznych, odpisów z księgi głównej i t. p.

Opłata stemplowa od weksli zagranicznych.

(Dział XII Spisu Okólników).

Niektórym Oddziałom nasuwają się wątpliwości w sprawie stemplowania weksli zagranicznych. Wyjaśnia się zatem, że weksle zagraniczne, przedstawione do dyskonta, muszą być opatrzone stemplem wekslowym tego kraju zagranicznego, w którym zostały wystawione lub akceptowane, o ile w tymże kraju są płatne. Weksli, nieopatrzonych powyższym stemplem w wysokości, przewidzianej w Okólniku Nr. 38 z 11 maja 1925 r., przyjmować nie należy, gdyż późniejsze uzupełnienie opłaty stemplowej jest w wielu państwach niedopuszczalne.

Natomiast weksle, wystawione i akceptowane w jednym kraju, a płatne w innym (np. weksel, akceptowany w Rumunji, a domicylowany w banku londyńskim), nadają się do dyskonta nawet wówczas, gdy nie zostały jeszcze opatrzone stemplem wekslowym kraju płatności. W tych wypadkach stosuje się postanowienie wspomnianego Okólnika, w myśl którego należy przy obliczaniu dyskonta potrącić zgóry stempel wekslowy tego kraju, w którym weksel jest płatny.

Orientacyjne ilości waluty eksportowej za wywożone drzewo.

(Dział XII Spisu Okólników).

Zgodnie z Okólnikiem Nr. 9 z 5 lutego 1927 r. podaje się poniżej orientacyjne ilości waluty eksportowej, jakie eksporterzy drzewa winni wpłacać do Banku Polskiego.

Materiał	Cena za 1 tonnę	Materiał	Cena za 1 tonnę
Sosna	24 szyl.	Słupy telegraficzne	16 szyl.
Świerk	16 ¹ / ₂ „	Drzewo tarte miękkie	40 „
Jodła	16 ¹ / ₂ „	„ ciosane miękkie	28 „
Olcha	19 ¹ / ₂ „	„ tarte twarde	51 „
Brzoza	15 „	Podkłady dębowe	26 ¹ / ₂ „
Dąb	34 ¹ / ₂ „	Podkłady sosnowe	22 „
Jesion	29 ¹ / ₂ „	Sleepry	30 „
Osika	24 ¹ / ₂ „	Papierówka okrągła	3·10 dol.
Kopalniaki	9 „	Papierówka szczapowa	1·90 „

Zaświadczenia walutowe na mniejsze ilości walut może Oddział wystawiać tylko po przedłożeniu kontraktów, korespondencji i t. p. O ile w chwili wystawiania zaświadczeń klient nie może przedstawić odpowiednich dowodów, świadczących o osiągnięciu mniejszej ilości walut niż wyżej podano, należy wystawić zaświadczenia według wymienionych norm orientacyjnych z tem zastrzeżeniem, że — po przedłożeniu obliczenia odbiorcy zagranicznego — Oddział zredukuje następnie odpowiednio zobowiązanie eksportowe firmy.

Uzupełnienie wykazu banków dewizowych.

Ministerstwo Skarbu nadało dodatkowo prawa banku dewizowego Polskiemu Bankowi Komunalnemu w Warszawie.

Zbyteczne zwracanie skrzynek i worków, otrzymanych z zasiłkami pieniężnymi.

(Dział XIII Spisu Okólników).

W związku z regulowaniem obiegu biletów państwowych i bilonu wydaje Skarbiec Emisyjny Oddziałom, posiadającym nadmiar tych środków pieniężnych, polecenie zasilania innych Oddziałów, gdzie okazuje się ich brak, a przewidywane są większe wypłaty. Oddziały, wysyłające gotówkę, żądają następnie zwrotu próżnych skrzynek i worków. Ponieważ związane z tem wydatki obciążają zbytnio a niepotrzebnie koszty handlowe Banku, winny przeto Oddziały zaniechać tego, a w razie potrzeby zwracać się z odpowiednim zapotrzebowaniem do Wydziału Administracyjnego, lub oddawać do jego dyspozycji nagromadzone zapasy.

Obowiązek zawiadamiania o księgowaniu na rachunku sum przechodnich.

(Dział XIV Spisu Okólników).

Na rachunku sum przechodnich księgowane są bardzo często pozycje, wynikające z operacji, które dotyczą również innych Oddziałów a tem samem muszą być przez nie wyprowadzone. W tym celu obowiązany jest Oddział, księgujący daną kwotę w przychodzie lub rozchodzie dziennika kasowego na rzeczonym rachunku, zawiadomić o tem właściwy Oddział z podaniem w liście daty księgowania oraz wszystkich szczegółów, odnoszących się do takiej pozycji. Oddział, otrzymujący zawiadomienie — po załatwieniu wskazanej operacji — wyksięgowuje tę samą kwotę z wymienionego rachunku, lecz nie ma już obowiązku wysyłać zawiadomienia Oddziałowi, w którym przeprowadzono pierwotne księgowanie, z wyjątkiem wypadków, kiedy istota załatwianej operacji wymaga dodatkowej korespondencji.

Uchybienia w przestrzeganiu przepisów kasowych.

(Dział XIII Spisu Okólników).

Komisje Rewizyjne stwierdzają w dalszym ciągu uchybienia w prowadzeniu skarbcza i załatwianiu innych czynności bankowych.

Kasyienne nie są należycie kontrolowane i zamykane, bilety bankowe, oddawane do skarbcza, nie zawsze są przepisowo liczone, zwłaszcza paczki 500-złotowych biletów przyjmuje się często bez szczegółowego sprawdzenia, a nawet toleruje się grzecznościowe podpisy na opaskach. Zauważono również, że weksle do portfela wdzielają inni urzędnicy a nie ci, którzy są za to odpowiedzialni.

Niewłaściwe i zgoła mylne jest zapatrywanie, że wypełnianie księgi zapasu gotówki i głównej księgi kontroli nie należy do obowiązkowych czynności urzędników, prowadzących skarbiec; oni właśnie są do tego powołani.

Przy otwieraniu i zamykaniu drzwi skarbcowych wyręczają się urzędnicy, prowadzący skarbiec, woźnymi, pozostawiają klucze na biurkach lub w otwartych szufladach, zamiast mieć je zawsze przy sobie i osobiście nimi się posługiwać tak, ażeby nawet na chwilę nie dostały się do rąk osób nieuprawnionych. O ile używane są klucze z przedłużaczami, to te ostatnie winny być również przechowywane pod zamknięciem odnośnych urzędników, ponieważ w razie zagubienia byłoby niemożliwem otwarcie lub zamknięcie skarbcza, względnie kas w nim się znajdujących.

Prowadzenie skarbcza nie zwalnia urzędników od spełniania innych czynności bankowych, jeżeli rozporządzają wolnym czasem.

Przypomina się ponownie, że przepisy kasowe wydano w tym celu, ażeby uchronić instytucję jakoteż odpowiedzialnych urzędników przed stratami, co da się osiągnąć przez ścisłe przestrzeganie wydanych zarządzeń. Lekceważenie obowiązków narazić może Bank jak również pracowników nie tylko na straty materialne, lecz także szkodzić jego powadze i dobremu imieniu ogółu pracowników. Z tego też powodu będą surowo oceniane przez Dyрекcję wszelkie uchybienia w służbie kasowej, które — zależnie od rodzaju — doprowadzić mogą do wytoczenia postępowania dyscyplinarnego i zastosowania odpowiednich kar.

Rejestracja walorów rosyjskich.

(Dział I Spisu Okólników).

W Dzienniku Ustaw Nr. 6 z 26 stycznia 1927 r., poz. 35 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu z 15 stycznia 1927 r. o rejestracji imiennych pokwitowań instytucji kredytowych oraz innych instytucji państwowych i prywatnych na zdeponowane listy zastawne b. prywatnych rosyjskich banków ziemskich: Petersbursko-Tulskiego, Moskiewskiego, Kijowskiego i Połtawskiego oraz obligacje b. Żytomierskiego Miejskiego Towarzystwa Kredytowego. Posiadacze odnośnych pokwitowań winni przedłożyć je osobiście lub przesłać pocztą przed dniem 15 marca 1927 r. Zarządcy Państwowemu nad miem b. prywatnych banków ziemskich (Wilno, ul. Mickiewicza Nr. 8), który dokona rejestracji i ostemplowania pokwitowań, poczem zwróci je ich posiadaczom.

Na powyższe zwraca się uwagę Oddziałów, celem odpowiedniego informowania zainteresowanych klientów.

Przywileje akcji Banku Polskiego w dziedzinie podatków.

(Dział I Spisu Okólników).

Na skutek wystąpienia Banku Polskiego, Ministerstwo Skarbu orzekło pismem z 17 lutego 1927 r. L.DPO/7344/I/26, że interpretacja art. 77 Statutu Banku Polskiego w odniesieniu do zwolnienia akcji Banku, dywidendy i superdywidendy na okres czasu do 30 kwietnia 1934 r. od podatków: dochodowego, majątkowego, od kapitałów i rent, giełdowego oraz spadkowego i od darowizn, jest zupełnie słuszna tudzież zgodna z prawem.

W praktycznem zastosowaniu przywilej z art. 77 Statutu wyraża się, jak następuje:

1) Podatek dochodowy. Osoba lub firma, osiągająca dochody z akcji Banku Polskiego, nie ma obowiązku informowania władz skarbowych o tych dochodach; jeśli zaś o tych dochodach władze informuje, to winna zaznaczyć — z powołaniem się na art. 77 Statutu Banku Polskiego, że dochody te są wolne od podatku.

2) Podatek majątkowy. W postępowaniu wymiarowem należy również nadmienić o wyłączeniu akcji Banku Polskiego z pośród majątku, podlegającego opodatkowaniu.

3) Podatek od kapitałów i rent. Wszelkie przewidziane w ustawie o podatku od kapitałów i rent formy opodatkowania kapitałów i przychodów pieniężnych nie dotyczą akcji Banku oraz dywidendy i superdywidendy. W szczególności zwolnienie dotyczy 10% podatku od realizowanych kuponów.

4) Podatek giełdowy. Temu podatkowi nie podlegały akcje Banku Polskiego narówni z wszelkiego rodzaju obligami Państwa Polskiego (art. 7 ust. 1 ustawy z 2 lipca 1921 r., Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 500). Wskutek utracenia przez powołaną ustawę mocy obowiązującej od 1 stycznia 1927 r., a to na podstawie art. 171 p. 15 nowego prawa stemplowego, oraz wskutek zastąpienia dawnego podatku giełdowego obecnie obowiązującą opłatą od obrotu papierów wartościowych, od którejto opłaty akcje Banku Polskiego w prawie stemplowym nie zostały zwolnione, Bank Polski występuje do Ministerstwa Skarbu o zajęciu stanowiska w tym kierunku, że akcje Banku Polskiego są zwolnione od opłaty stemplowej od obrotu papierów wartościowych. Do czasu rozstrzygnięcia tej sprawy obowiązują przepisy listu okrężnego Nr. 183 z 30 grudnia 1926 r., poz. 11.

5) Podatek spadkowy i od darowizn. Majątek, ulokowany w akcjach Banku Polskiego, nie podlega podatkowi spadkowemu i od darowizn bez względu na wartość tego majątku. Ten przywilej, bodaj najważniejszy z pośród wymienionych, daje możność każdemu spadkodawcy, zapisodawcy lub darczyńcy uchronienia nabywcy majątku od podatku od spadków i darowizn, a to przez uprzednie ulokowanie w akcjach Banku Polskiego całego przenoszonego majątku. Jeśli osoba, przenosząca majątek, ulokuje tylko część tego majątku w akcjach Banku, wówczas ta część będzie wolna od podatku. Z uwagi na wysokie stawki podatku spadkowego i od darowizn, będzie w interesie obdarzającego zamieniać jaknajwiększą część przedmiotów spadku lub darowizny — na akcje Banku Polskiego.

O powyżej omówionych przywilejach, szczególnie zaś o przywileju pod 5) wskazaniem jest uświadamiać zainteresowane osoby.

Ubezpieczenie kredytu eksportowego w Niemczech.

Pod koniec lutego 1926 r. przedstawiony został parlamentowi niemieckiemu rządowy projekt popierania interesów eksportowych za pomocą t. zw. „Exportkreditversicherung”. Projekt ten był przedmiotem przedwstępnych rozważań przedstawicieli wszystkich zainteresowanych sfer (państwa, instytucji ubezpieczeniowych, eksporterów, przemysłowców i banków).

Celem tej akcji jest forsowanie eksportu przez organizowanie odpowiedniej pomocy kredytowej. Akcja polega na przejęciu części ryzyka eksportowego w stosunku do mało zasobnych finansowo, średnich i drobnych eksporterów, w przeciwstawieniu do wielkich firm eksportowych, które dzięki dokładnej znajomości rynku zbytu, szerokich stosunków handlowych i wielkiej siły finansowej, są w możności wziąć na siebie samych ryzyko eksportowe. Pośrednim celem akcji ubezpieczeniowej jest zmniejszenie bezrobocia wskutek zwiększenia się produkcji eksportowej i ułatwienie przyływu kapitału zagranicznego do kraju.

Projekt ubezpieczenia stał się przedmiotem ożywionej dyskusji parlamentarnej, prasowej i wywołał szerokie zainteresowanie w kołach przemysłowych. Przyjęty był natomiast ozięble, a nawet spowodował przedstawienie rządowi kontrprojektu przez wielkie firmy eksportowe Hamburga i Bremy i innych miast b. związku hanzeatyckiego.

Opublikowany projekt rządowy, zanim jeszcze przedłożony został parlamentowi, rozważał angielski ekonomista Drumond Fraser¹⁾. Opowiedział się on gorąco za jego zrealizowaniem, podając, iż ubezpieczenia podobnego rodzaju uprawiane są już w Stanach Zjednoczonych, w Anglii trudni się tego rodzaju interesami „Trade Indemnity Co”, a w Holandji została utworzona tego rodzaju instytucja z końcem 1925 r. W artykule tym ustalił również wytyczne zasady, na których winny być tego rodzaju ubezpieczenia oparte, a mianowicie: a) $\frac{1}{3}$ ryzyka winna obciążać zawsze eksportera, gdyż będzie to gwarancja przed zbyt lekkomyślnymi poczynaniami eksporterów, b) $\frac{1}{3}$ ryzyka winna ciążyć na towarzystwie ubezpieczeniowym, które w związku z tem zachowa należytą oględność przy przyjmowaniu zgłoszeń, przeprowadzi odpowiednią selekcję i dobór firm eksportowych i starać się będzie o dokładne poznanie zamiejscowych warunków zbytu, c) $\frac{1}{3}$ ryzyka winna przypaść na państwo, które jest dostatecznie zainteresowane w rozszerzaniu eksportu w celu zwalczania bezrobocia i uzyskania dopływu walut obcych. Gwarancja tego rodzaju nie posiada ponadto tych ujemnych cech, co bezpośrednio udzielane zapomogi przemysłowe lub subsydja eksportowe. Jak zobaczymy później, rządowa akcja ubezpieczeniowa przyswoiła sobie w zupełności wskazane powyżej zasady.

Niechętnie odnoszenie się do rządowego projektu ubezpieczenia wynikało głównie z następujących przyczyn:

1) firmy eksportowe obawiały się konkurencji przemysłu, który, korzystając z tego ubezpieczenia zacznie prowadzić bezpośrednie interesy eksportowe. Argument ten jest mało rzeczowy, gdyż handel eksportowy wymaga wieloletniego doświadczenia i rutyny handlowej,

2) zarzucano, iż akcja ubezpieczeniowa wytworzy niezdrowy rodzaj interesów eksportowych, wskutek niesolidnych poczynañ nowych firm eksportowych, a importer zagraniczny, wiedząc, iż ryzyko nie obciąża wyłącznie eksportera, będzie powolniejszy w uiszczaniu swych zobowiązań i to nie tylko przy ubezpieczonych interesach eksportowych, ale wogóle przy wszystkich stosunkach handlowych z Niemcami.

Rozpatrując rodzaje ubezpieczenia kredytu eksportowego, można odróżnić:

- 1) ubezpieczenie eksportu niemieckiego do Rosji²⁾,
- 2) rządowy system ubezpieczeniowy (znany pod nazwą planu A),
- 3) hamburski system ubezpieczenia kredytów eksportowych (plan B),
- 4) nowe ubezpieczenie eksportu niemieckiego do Rosji (plan C),
- 5) inne rodzaje popierania eksportu dumpingiem kredytowym.

Rządowe ubezpieczenie wszelkich kredytów eksportowych. Ubezpieczenie to weszło w życie z końcem kwietnia 1926 r. Państwo wyznaczyło na ten cel z funduszu dla zatrudnienia bezrobotnych 10 milionów marek.

Ubezpieczenie ryzyka eksportowego rozłożone jest w $\frac{1}{3}$ na eksportera, instytucję ubezpieczeniową i państwo. Aby wykluczyć asekurację eksportera w innym towarzystwie ubezpieczeniowym co do tej części ryzyka, które przejmuje na siebie, musi on złożyć w tym względzie pisemną deklarację. Ubezpieczenie ryzyka eksportowego ma zasadniczo miejsce przy eksporcie, co do którego należy przypuszczać, że nie doszedłby do skutku bez zmniejszenia ryzyka eksportowego. Prawo do przyjmowania zgłoszeń ubezpieczeniowych przyznane zostało dwom wielkim instytucjom ubezpieczeniowym „Hermes Kreditversicherungsbank A. G.” w Berlinie i „Frankfurter Allgemeine Versicherungs A. G.” w Frankfurtzie. Uniknięto w ten sposób kosztów organizacyjnych i oddano sprawę asekuracji w ręce instytucji obeznanej z zasadami ubezpieczenia.

Towarzystwo ubezpieczeniowe udziela odszkodowania dopiero z chwilą stwierdzenia faktu, uniemożliwiającego eksporterowi otrzymanie ekwiwalentu za wywieziony towar. Fakt taki może mieć miejsce w wypadku ryzyka nadzwyczajnego i ryzyka zwyczajnego. Ryzyko nadzwyczajne zachodzi w wypadku, gdy importer zagraniczny wskutek wojny, niepokoїв, rewolucji, trzęsienia ziemi, moratorium lub innych zarządzeń państwowych nie jest w możności uiszczyć się ze swych zobowiązań. Ryzyko zwyczajne zachodzi w wypadku niewypłacalności dłużnika zagranicznego, stwierdzonej otwarciem postępowania konkursowego, bezskuteczną egzekucją, ucieczką dłużnika, niewiadomem jego

¹⁾ W „Neue Züricher Zeitung” z dn. 26.I 1926 r.

²⁾ Omówione w artykule „Kredyty niemieckie dla Rosji Sowieckiej” Wiadomości Banku Polskiego Nr. 7 z 1926 r. str. 55.

miejszem pobytu, albo też jeżeli konsul, lub inna równoznaczna placówka zagraniczna, względnie bank zagraniczny, pozostający w kontakcie z instytucją ubezpieczeniową, zaświadczy o niemożności ściągnięcia należnej pretensji.

Przed ukończeniem postępowania, stwierdzającego fakt zajścia ryzyka eksportowego, może nastąpić wcześniejsza wypłata odszkodowania w wysokości połowy ubezpieczonej sumy, po upływie sześciu miesięcy od chwili protestu wekslowego lub zajścia któregośkolwiek z poprzednio podanych zdarzeń, uniemożliwiających otrzymanie należności za wywieziony towar. Państwo pokrywa całkowicie odszkodowanie z tytułu ryzyka nadzwyczajnego z potrąceniem $\frac{1}{3}$ części ryzyka, które ponosi zawsze sam eksporter i połowę odszkodowania w wypadkach ryzyka zwyczajnego. Jeżeliby przeznaczona na ten cel przez państwo suma 10 milionów marek wraz z premjami ubezpieczeniowymi nie wystarczała, odpowiadają za niedobór towarzystwa ubezpieczeniowe po połowie według szczegółowych zasad umownych. Towarzystwa ubezpieczeniowe reasekurują się w zagranicznych przedsiębiorstwach ubezpieczeniowych.

Ubezpieczenie dotyczy tylko należności za towar faktycznie wywieziony, bez uwzględnienia kar konwencjonalnych, kosztów, strat i t. p. Ubezpieczeniu podlegają tylko sprzedaże za wekslem trasowanym, względnie za gotówkę (Kasse gegen Dokumente). Należności, zaksięgowane na rachunku bieżącym, mogą ulec ubezpieczeniu tylko w wyjątkowych wypadkach. Eksporter opłaca premję ubezpieczeniową przy operacjach wekslowych z reguły od $\frac{2}{3}$ należności, gdyż jedną trzecią ryzyka przejmuje sam eksporter (w wyjątkowych wypadkach eksporter może być zmuszony do przyjęcia na siebie większej części ryzyka). Przy wekslu od 3—4 miesięcy premja wynosi 2% należności, podlegającej ubezpieczeniu; przy wekslach od 4—7 miesięcy premja wynosi 3%. Przy ubezpieczeniach transakcji gotówkowych premja zostaje obniżona o $\frac{1}{3}$.

W związku z odpowiedzialnością państwa za ryzyko nadzwyczajne, rząd zastrzegł sobie prawo odrzucenia zgłoszenia ubezpieczeniowego całkowicie, względnie zmniejszenia wysokości zabezpieczenia, przy eksporcie do krajów, w których brak jest dostatecznej ochrony prawnej, lub istnieje zmniejszone poczucie uczciwości kupieckiej, względnie do państw, które nie są usposobione przyjaźnie do Niemiec. W pewnych warunkach można zaliczyć do tych państw również i te kraje, które prowadziły z Niemcami wojnę i które nie zrzekły się formalnie przysługującego im prawa konfiskaty majątku i pretensji obywateli niemieckich na mocy art. 244 traktatu wersalskiego (a mianowicie: Polska, Rumunia, Francja i Grecja). Układ między państwem a towarzystwem ubezpieczeniowym, w sprawie odpowiedzialności państwa za ryzyko zwyczajne i nadzwyczajne, został zawarty na czas do 31/XII 1927 r. z możliwością przedłużenia.

Hamburski system ubezpieczenia kredytów eksportowych (plan B). System ten wszedł w życie z początkiem sierpnia 1926 r. Istota powyższego systemu polega na tem, że dąży on do ubezpieczenia od ryzyka banku, udzielającego kredytu eksporterowi, na wypadek jego niewypłacalności, podczas gdy system rządowy zabezpiecza od strat eksportera na wypadek niewypłacalności importera zagranicznego. To przesunięcie celu ubezpieczeniowego pociąga za sobą ten skutek, że odpowiedzialność towarzystwa ubezpieczeniowego i wypłata bankowi odszkodowania następuje dopiero po przeprowadzeniu bezskutecznych poszukiwań na majątku eksportera.

Formalne przepisy, dotyczące wykonania tego systemu, polegają na tem, że eksporter, chcąc otrzymać zaliczkę na wywożony towar, zgłasza się do banku, który interesuje się przedewszystkiem stanem finansowym zgłaszającego się. Równocześnie albo też przed zgłoszeniem się do banku eksporter zgłasza się do jednego z dwóch poprzednio podanych towarzystw ubezpieczeniowych, które zobowiązują się odpowiadać posiłkowo wobec banku, udzielającego zaliczki, do wysokości $\frac{2}{3}$ zakredytowanej sumy i na wypadek, gdyby — wskutek zwłoki lub niewypłacalności zagranicznego importera — eksporter niemiecki nie mógł zaspokoić pretensji banku, udzielającego zaliczki. Ryzyko co do reszty, t. j. $\frac{1}{3}$ udzielonej zaliczki ponosi sam bank i nie może w żadnym wypadku chronić się od tego ryzyka przez ubezpieczenie się gdziekolwiek indziej.

Przy tym systemie, państwo bierze również gwarancję w wypadku ryzyka nadzwyczajnego, jeżeli wskutek niemożności ściągnięcia należności od importera zagranicznego — eksporter niemiecki popadnie w niewypłacalność. Na ten cel państwo przeznaczyło z funduszu dla zatrudnienia bezrobotnych kwotę 5-ciu milj. mark. Ewentualny niedobór kryją po połowie oba towarzystwa ubezpieczeniowe. Poręka towarzystwa ubezpieczeniowego rozpoczyna się z chwilą udzielenia przez bank zaliczki i trwa zasadni-

czo przez 4 miesiące; przedłużenie czasu trwania poręki może mieć miejsce w drodze szczególnego porozumienia. Polisę towarzystwa ubezpieczeniowego otrzymuje bank, udzielający kredytu.

Naturalną konsekwencją tego systemu ubezpieczenia jest założenie, że bank, udzielający zaliczki, uzyskał prawo zastawu na eksportowanym towarze i że wszystkie zapłaty, dokonywane przez importera zagranicznego, uskuteczniane są za jego pośrednictwem. Premja ubezpieczeniowa jest przy tym systemie o połowę niższa od systemu rządowego i wynosi przy zaliczce udzielonej na przeciąg 4 miesięcy 0,75% całej zaliczki, a ponieważ normalnie ulega ubezpieczeniu tylko $\frac{2}{3}$ zaliczki, a więc 1% sumy, podlegającej ubezpieczeniu i $\frac{1}{2}$ pro mille tytułem prowizji, najmniej jednak 6 marek. Przy każdym dalszym rozpoczętym miesiącu premja ulega zwiększeniu o $\frac{1}{9}\%$. Podatki i opłaty stemplowe ponosi sam eksporter.

Hamburski system ubezpieczeniowy dąży do tego samego celu, co i rządowy, t. j. do umożliwienia eksportu dodatkowego i do zmniejszenia bezrobocia przez zwiększenie produkcji. Pozatem wszystkie inne postanowienia są te same, co przy rządowym systemie ubezpieczenia.

Nowe ubezpieczenie eksportu niemieckiego do Rosji (plan C). Oba poprzednio omówione systemy ubezpieczenia nie uwzględniają z reguły interesów eksportowych do Rosji. W celu ubezpieczenia eksportu, prowadzonego przez te gałęzie handlu i przemysłu, na które nie rozciąga się ubezpieczenie eksportu niemieckiego do Rosji z kwietnia 1926 r. w wysokości 300 milj. marek ¹⁾, utworzono nowy system ubezpieczenia, zwany planem C. dla odróżnienia od ogólnego rządowego systemu ubezpieczenia (plan A.) i hamburskiego systemu (plan B.). System ten ma tylko ograniczone zastosowanie i dotyczy pewnych produktów rolniczych (nasiona i konie eksportowane do Rosji z Prus Wschodnich), bawełny i wełny z Bremy i tytoniu importowanego z Rosji, co do którego zainteresowany jest głównie Hamburg.

Według tego systemu oba poprzednio podane towarzystwa ubezpieczeniowe, a mianowicie każde z nich po połowie wypłaca eksporterowi odszkodowanie na wypadek niemożności ściągnięcia pretensji od dłużnika rosyjskiego. Ryzyko eksportera jest w tym wypadku większe, niż przy poprzednich systemach, bo wynosi 50% całkowitej należności. Trzydzieści procent ryzyka przejmują na siebie po połowie państwo i zainteresowane w tym eksporcie kraje (jak n. p. przy wełnie — Brema). Na towarzystwie ubezpieczeniowym ciąży tylko 20% ryzyka, przyczem na każde z nich wypada tylko połowa, a więc 10%. Premja wynosi za pierwsze trzy miesiące 3% od sumy, podlegającej ubezpieczeniu, za każde dalsze trzy miesiące premja zwiększa się o 1,5%.

Zgłoszenia ubezpieczeniowe eksporterów i importerów winny być składane rządowi poszczególnych krajów, które przesyłają je następnie do Ministerstwa Gospodarstwa Społecznego. O przyjęciu ubezpieczenia decydują przedstawiciele państwa wspólnie z przedstawicielami towarzystw ubezpieczeniowych. Wykonanie tego planu jest o tyle ograniczone, że towarzystwa ubezpieczeniowe przeznaczyły na swój udział w ogólnym ryzyku kwotę 5,6 milj. mk. Środki te zostały zaraz przy wprowadzeniu tego planu w życie wyczerpane (z końcem października 1926 r.). Państwo przeznaczyło na swój udział w ryzyku odpowiednią kwotę z funduszu dla zatrudnienia bezrobotnych, przyczem układ z towarzystwem ubezpieczeniowym zawarty został przez państwo na czas do 31/XII. 1927 r.

Inne rodzaje popierania eksportu dumpingiem kredytowym. W pierwszej połowie grudnia 1926 r., parlament upoważnił rząd do zwiększenia środków na cele popierania eksportu do sumy 175 milionów marek i do sfinalizowania układów z handlową misją sowiecką w sprawie przedłużenia terminu zamówień na towary niemieckie w ramach globalnego 300 — milionowego kredytu¹⁾ (termin wygaś z końcem grudnia 1926 r.). Z kwoty 175 milionów marek, przewidzianej na popieranie eksportu, przeznaczono 25 milionów marek na kredyty dla przedwojennych firm eksportowych, a zwłaszcza dla tych, które wskutek szkód, wyrządzonych działaniami wojennymi, nie mogły odbudować należycie swego eksportu.

O wysokości pożyczki decydować ma rodzaj, obrót i solidność przedsiębiorstwa. Kredyt może być udzielony na kilkanaście lat, przyczem kredytobiorcy przysługuje prawo wcześniejszego wypowiedzenia kredytu, jeżeli będzie miał możność otrzymania innego kredytu na korzystniejszych warunkach. Stopa procentowa od tych pożyczek jest o $\frac{1}{2}\%$ wyższa od każdorazowej stopy Reichsbanku. Udzielanie pożyczek uskutecznia Reichs-Kreditgesellschaft. Zgłoszenia o kredyt winny być przedkładane za pośrednictwem „Reichsverband des Deutschen Ein — u. Ausfuhrhandels”, względnie związku niemieckich eksporterów lub centralnego związku niemieckich hurtowników.

¹⁾ Patrz Wiadomości Banku Polskiego Nr. 7 z 1926 r. str. 55.

Obroty na giełdzie pieniężnej w Warszawie w roku 1926.

(W tysiącach złotych).

M I E S I Ą C	Obrót ogólny	W A L U T Y			Akcje	Papiery lokacyjne
		Monety	Banknoty	Dewizy		
Styczeń	41,902	510	4,281	34,588	1,010	1,510
Luty	46,861	419	5,477	36,720	1,907	1,836
Marzec	44,197	496	1,251	38,737	1,803	1,909
Kwiecień	27,676	1,202	686	23,810	730	1,246
Maj	21,247	1,095	1,517	16,942	634	1,058
Czerwiec	31,576	495	750	28,262	720	1,347
Lipiec	44,972	237	2,140	37,326	3,242	2,025
Sierpień	54,719	129	5,385	41,055	5,728	2,420
Wrzesień	93,127	417	12,636	73,415	4,732	1,925
Październik	100,877	189	4,326	88,620	4,904	2,835
Listopad	84,415	99	2,710	75,040	3,767	2,797
Grudzień	85,569	50	6,399	73,311	2,778	3,030
Razem . .	676,638	5,338	47,558	567,826	31,955	23,938

M I E S I Ą C	L i c z b a t r a n z a k c j i				% s t o s u n e k o b r o t ó w			
	Ogółem	Walutami	Akcjami	Papierami lokacyjnymi	Ogółem	Waluty	Akcje	Papiery lokaacyjne
Styczeń	7,780	1,563	3,526	2,691	100	94,0	2,4	3,6
Luty	7,849	1,554	4,020	1,915	100	91,9	4,1	4,0
Marzec	7,947	2,145	3,909	1,893	100	91,6	4,1	4,3
Kwiecień	5,783	1,860	2,401	1,522	100	92,9	2,6	4,5
Maj	4,493	1,521	1,798	1,174	100	92,0	3,0	5,0
Czerwiec	5,132	1,493	2,091	1,548	100	93,5	2,3	4,2
Lipiec	8,631	1,331	5,442	1,858	100	88,3	7,2	4,5
Sierpień	10,187	1,323	7,194	1,670	100	85,1	10,5	4,4
Wrzesień	9,278	1,597	6,327	1,354	100	92,8	5,1	2,1
Październik	9,762	1,693	6,484	1,585	100	92,3	4,9	2,8
Listopad	8,273	1,463	5,212	1,598	100	92,2	4,5	3,3
Grudzień	7,467	1,471	4,265	1,731	100	93,3	3,2	3,5